

DE VIEZE VROUW

DE VIEZE VROUW

Bernard Burghouts

© B.W.A. Burgers 2015
Omslagontwerp: B.W.A. Burgers
ISBN 9789402131383

Het was nog ruim een week voor het eind van november. De vracht sneeuw tijdens de passage van het front verraste zelfs de meteorologen. In een mum van tijd was onze wereld veranderd in een winterlandschap. Zwarte luchten op de horizon, daarboven bleek wit; de zwartgerande vingernagel van een dode kolenboer.

Pas toen ik na de tweede les met mijn tas over de schouder het klaslokaal uit wilde lopen viel me haar roodpaarse en opgezwollen oog op. Ze probeerde het te verbergen door het hoofd diep te buigen met haar blik star op de tas op haar schoot. Sneeuw was een wit wapen, soms met een harde kern. Een wolf in schaapskleren.

Het was niet bijzonder dat ze als laatste opstond om achter de menigte aan naar het volgende lokaal te sjokken, haar veelkoppige vijand vóór zich. Gedreven door een golfje van medelijden en mijn slechte geweten vroeg ik naar de ooraak, ondanks de te verwachten norse reactie.

De klas beweerde dat ze stonk. Maar ik had dat nog nooit geroken. Ze was stug en onaanzienlijk en nodigde ook mij niet bepaald uit tot een gezellig praatje. Ik had al eerder met de beste bedoelingen een blauwtje gelopen en was afgebekt. *Bemoei je met je eigen zaken, slijmbal! Kijk, je vriendjes wachten al op je.* Ze kon misschien niet weten dat het mijn vriendjes niet waren en dat ik haar nodig had om niet zelf de laagste in pikorde te worden. Te laf om het echt voor Lutske op te nemen stond ik meestal anoniem in de buitenste kring en sloot mijn ogen voor het onrecht dat haar werd aangedaan door de paar raddraaiers en de joelende menigte. Toch betekende zij mijn redding en zo nu en dan drongen zich dat besef en een gevoel van zelfminachting aan me op. Dat maakte me verdrietig. Maar niet voldoende om meer te bewerkstelligen dan fantasieën over het in elkaar trimmen van de raddraaiers. En Lutske leverde zelf met haar gedrag een perfect argument om haar verstoting goed te praten.

Het zou nog jaren duren voordat het begrip pesten een serieus thema werd in het onderwijs. De leerkrachten waren al blij dat ze zelf overeind bleven en accepteerden ook dankbaar de schuld van de slachtoffers. Geen van hun stelde Lutske een vraag over haar verminking. De steen in de sneeuwbal werd niet ter discussie gesteld.

Lutske reageerde minder afwijzend dan de vorige keren.

Dat hoeft ik je toch niet uit te leggen, zei ze min of meer berustend en keek me daarbij zelfs even aan. Met één heldergroen oog. Het andere kneep ze dicht (voor zover dat nog nodig was). Omdat ik had gerekend op een koele afwijzing had ik me niet voorbereid op een conversatie en stond met rode oren en de mond vol tanden. Maar ook al zou ik me hebben voorbereid, dat ene oog was zo onverwacht diep en indringend dat mijn stem blokkeerde.

Wie heeft dat gedaan? vroeg ik na het wegstekken van de broek in mijn keel met hese stem.

Wil je het echt weten?

Ik knikte onzichtbaar. In mijn ooghoek zag ik twee klasgenoten naar me wijzen. Ze redde me door het antwoord niet te geven.

Het maakt niet uit, het zijn allemaal lafbekken. Ze komen me nog wel eens tegen! Allemaal! Ze wendde zich af om door te lopen.

Bedankt voor je belangstelling.

De manier waarop ze uitdrukkelijk alleen haar weg achter de anderen aan vervolgde bood mij een laffe vluchtmogelijkheid in de richting van het tweetal dat was blijven staan en me opwachtte.

Zoek je verking met die hoer of wil je haar alleen maar neuken?

Wat dacht je? zei ik stoer met een knipoog. Dat leek voldoende. Ze lieten het erbij.

Tijdens de volgende les stak ik niet veel op. Ik speelde de seconden die ik in haar oog had gekeken keer op keer opnieuw af om te ontdekken waarom dat me zo had geraakt. Lutske, dat onooglijke kind, dat al zoveel jaren bij mij in de klas had gezeten en waar ik nooit met enige interesse naar had gekeken, waarvan ik het gezicht niet eens zou kunnen omschrijven. Maar er was iets met me gebeurd. Onafwendbaar groeide de nieuw ontdekte, beangstigende schoonheid van haar halve blik in mijn hoofd. Ik voelde een dringende behoefte, dat beeld te vergelijken met de werkelijkheid om mijn voeten aan de grond te houden. Maar daarvoor moest ik achterstevoren in mijn stoel gaan zitten. Dat zou mijn klasgenoten opvallen en onaangename reacties teweegbrengen. Dus hield ik me in en concentreerde me op haar wazige beeld. Ik zag dat dit meisje niet lelijk was; ze was niet onaanzienlijk omdat ze onaanzienlijk was, maar omdat ze niet

aangezien wilde worden. Ze had het zelf in de hand. Ja, zo was het! Ze kon haar eigen beeld naar behoeven in - en uitschakelen.

Bepaald grof waren de pesterijen van onze klasgenoten op het schoolplein en daarbuiten, in de pauzes of na schooltijd. Bij één van die gebeurtenissen, een paar weken later, toen de sneeuw zich al weer had teruggetrokken tot smalle smerige ruggen langs de trottoirs, zou het zaad ontkiemen dat ze in mij gepoot had. Ze hadden tegen haar fiets getrapt, omdat zij, *stinkende hoer*, niet wilde toegeven dat ze haar ouders en haar broertje om zeep had gebracht en dat ze *het* deed met Pompje, waarmee ze de leraar biologie bedoelden. Ik stond weer op veilige afstand. Toch kon ik haar blik niet ontwijken toen ze plotseling in mijn richting keek. Onmiskenbaar. Verplichtend. Ze had zich weer zichtbaar gemaakt. Alleen voor mij. Ik moest haar *aanzien*. Twee iets verschillende felgroene ogen tegen een pikzwarte achtergrond, het ene met een moeilijk te omschrijven witte glans die zich als een dwaallicht kalm over de iris leek te verplaatsen. Niet angstig, zoals ik even verwachtte, maar met een haast angstaanjagende kilte, zelfs op meters afstand.

Twee leraren wandelden druk discussiërend voorbij. Eén keek er kort opzij en moest het vernielde voorwiel hebben gezien, maar wendde zijn blik af en vervolgde zonder de geringste weifeling zijn weg.

Voor wie ben ik banger: voor de pestkoppen of voor haar? vroeg ik me af alsof zij me voor die keus had gesteld. Maar ze liet me geen keus. Onzichtbare handen duwden me in haar richting, trokken tegelijk mijn schouders stoer omhoog, namen bezit van mijn gelaatsuitdrukking. Een van de jongens kreeg mij in het vizier en porde zijn kompaan met een elleboog, zijn blik op mij gericht. Zag ik een vleugje angst?

Hé, wat gebeurt hier? hoorde ik mezelf met vaste stem zeggen, *jullie zijn toch niet met je tweeën een weerloos meisje aan het pesten?* Ik voelde haar ogen maar wilde ze niet zien.

Flikker op, lulletje rozenwater! Riep de grootste van het stel. Maar ik had de vleug van onzekerheid in zijn ogen gezien. Ze staken geen hand uit toen ik haar fiets optilde en stuur en voorwiel zo goed het ging rechtte, en dropen onder stoer gemompel af.

Ze zullen ervoor betalen! Klonk het luid en duidelijk uit mijn mond. En toen won haar blik het van me. Koud en verwijtend als het restje van de winter. Wit met een zwart randje.

Dacht je dat ik dat stel niet aankon? Ze krijgen hun straf wel van dat weerloze meisje zelf. De kortstondige held stond op sokken in de dooiende sneeuwrestjes, weer met de mond vol tanden. Haar ogen keerden zich van me af. Zonder nog een woord nam ze het stuur over en liep weg. Het peperkleurige piekerige haar boven de afgedragen grijze winterjas, naast haar slingerende fiets. Ik keek haar na totdat ze achter de winkel op de hoek was verdwenen en probeerde mijn gedachten te rangschikken. De straf van dat weerloze meisje zelf veroorzaakte een gevoel van onbehagen tegen de achtergrond van mijn goed bedoelde inzet. Ik kon nog niet raden hoe zwaar die straf zou zijn.

De laatste keer dat ik haar van dichtbij had gezien was tijdens de uitreiking van de diploma's in de aula van onze school. Ze was - net als ik - met de hakken over de sloot geslaagd. Toen ze was opgeroepen om naar voren te komen en haar diploma uit handen van conrector Groenedijk te ontvangen stond ze rustig op. Fier, met een zekere gratie (die ik misschien wel als enige zag). Ik kon niet nalaten, steeds weer stiekem naar haar om te kijken. Ze was anders dan gewoonlijk gekleed. Het haar verzorgd, haar groene ogen voorzien van lichte accenten. Haar blik leek op de ogen van Groenedijk gefixeerd. Die zochten een ogenblik onzeker naar een punt in de ruimte boven haar. En de zaal met leerlingen en ouders viel na een kort onderdrukt gemurmel en stiekem wijzende blikken in een opgewonden zwijgen. Met gespitste oren. Ik wist waar ze op wachtten. Maar Lutske deed niet wat wie dan ook maar verwachtte. Ze knikte beleefd maar afgemeten nadat ze het papier had aangepakt. De stem van Groenedijk was evenals die van haar niet te horen, want buiten bereik van de microfoon op de lessenaar.

Elisa de Boer! Het klonk bijna overmoedig uit de mond van de conrector. Alsof er een steen van zijn hart was gevallen terwijl Lutske haar eerste stappen terug naar haar plaats zette. Ze passeerde Elisa. Ze liep haar plaats voorbij, gevolgd door steeds meer blikken. Als een koningin schreed ze via het gangpad rechtstreeks naar de deuren achter in de zaal. Ze draaide zich nog eens kort om en zwaaide een wijde blik over de aanwezigen die deels over hun schouders loerden. Net als ik. Ik zat op het puntje van mijn stoel. Ik voelde de behoefte om haar te volgen, maar wachtte nog op mijn beurt en kon niet weg.

Ik vermoedde dat ze niet bij de receptie zou zijn na afloop van de plechtigheid en kreeg gelijk. Mijn ouders konden niet blijven want mijn vader moest naar zijn werk en ik had honger noch dorst. Geen zin in de hapjes en drankjes die er stonden uitgestald op een rij keurig gedekte kantinetafels en slap geklets met klasgenoten, leraren en ouders. De school met alles erop, erin en eraan had zijn taak vervuld. Ik mocht nu gaan studeren aan de TH en voor de rest geen boodschap. Ik rolde mijn diploma op en liep de straat op, tuurde nog eens links en rechts. Ze moest al lang thuis zijn.

Ik zou bij haar langs kunnen gaan en haar persoonlijk kunnen feliciteren met het behalen van haar diploma, bedacht ik op weg naar de fietsenstalling. Zo'n goede smoes kreeg je maar één keer. Maar waarom eigenlijk? Ik was niet verliefd op haar en ik kon niet bedenken waar ik het met haar over zou moeten hebben. Maar toch; ze was een raadsel dat me niet losliet.

Mijn hart klopte in mijn keel toen ik aanbelde bij de smalle en verwaarloosde tussenwoning. Ik was in eerste instantie voorbijgereden en had bij die gelegenheid stiekem naar binnen gekeken. Ze had in de woonkamer gestaan, met haar rug naar het raam.

Het was zo'n irritante bel die je buiten niet kon horen. Misschien was hij wel kapot of de batterij leeg. Ik moest een enorme drempel overwinnen om gewoon voor het raam te gaan staan en te kloppen, maar deed het toch, na drie keer op het knopje te hebben gedrukt. In de kamer was ondertussen niemand meer te bekennen. Kloppen bleek zinloos. Ik zocht naar een andere mogelijkheid om de aandacht te trekken maar het woonkamerraam was naast de voordeur de enige opening in de smalle gevel. Via een pad achter langs de woning van de burens kon je in het tuintje komen. Misschien was ze daar. Ik probeerde nog één keer de bel maar keerde me zonder nog te wachten naar het pad achterom. Een buurvrouw gluurde vanachter de vitrages. Toen klikte het deurslot. Ik draaide me om en liep terug. Ze hield de deur vast op een kier met de breedte van haar smalle gezicht.

Bang om na een lange inleiding het lid op de neus te krijgen, viel ik met de deur in huis: *Hallo Luts, van harte gefeliciteerd met je diploma en...* Haar ogen eisten een haastige voorrang. Dat kwam goed van pas, omdat ik helemaal niet wist wat er op dat verlegen laatste woordje zou moeten volgen.

Dank je Joost, hetzelfde. Veel succes. Ze draaide kort haar hoofd om te kijken naar iemand of iets achter haar in de gang. Er piepte een dier.

Heb je een jong hondje? vroeg ik serieus geïnteresseerd.

Nee, hij logeert hier. Is van een kennis.

Aanknopingspunten genoeg nu, maar haar blik ontnam me de ruimte.

Ik moet weer naar binnen. Het beste. En dicht was de deur. Afbladderend donkergroen vlak voor mijn neus. Het duurde nog totdat ik op mijn fiets zat voordat de woorden van de afgelopen seconden die vanuit grote diepte opborrelden het oppervlak bereikten. Bot, ongelooflijk, godvergeten bot! Wat had ik haar gedaan om zo aan de dijk te worden gezet? Kutwijf. En dan mijn bloedend zelfbeeld; had ik soms stront aan mijn vingers?

Een boos claxonnerende derdehands Audi met veel toeters en bellen kwam met piepende banden tot stilstand. Ik had hem over het hoofd gezien. De jeugdige automobilist stak zijn middenvinger op. *Val dood, patser!* schreeuwde ik hem toe en vond mijn eigen middenvinger ineens verschrikkelijk klein. Hij drukte nog een keer op de claxon. Ik keek niet meer om.

De conversatie wilde niet echt vlotten. Hooguit de helft van de al aanwezigen had ik herkend en tijdens de begroeting bij de overigen voor het gemak maar gedaan alsof. Ik vroeg me even af waarom ik hier naartoe was gekomen. Ik had niets met deze mensen. Nog minder dan vroeger in de examenklas. De tafel met kopjes, koffie- en theepotten, suiker en melk bood voor even een ontsnapping. Inschenken, schepje suiker, scheutje melk, niet te snel.

Jezus, man, wat heb jij nog een prachtige haardos! Het kwam uit de mond van een glanzend kale, gedrongen man die uit het niets naast me leek opgedoken. Ik keek even verward om me heen, zag louter prachtige haardossen en spande me toen in om hem te plaatsen in de klas van toen. Het lukte niet. Hij merkte het.

Jacques! Jacques van Doorn! probeerde hij met lichte verbazing in zijn stem. Terwijl hij zijn bolle gezicht van onderaf etaleerde, eisten zijn ogen als zoeklichten mijn uiterste concentratie.

Ach ja, Jacques van Doorn, zei ik. Vertel eens, hoe is het jou tot op heden vergaan? Je ziet er gezond uit in ieder geval.

Gezond, ja, heel wat anders dan dat sprietige jong uit onze klas, dat wel. Maar een beetje minder zou wel mogen. Hij wreef met een licht beschaamde blik en dan een glimlach over zijn buik. Sprietig; nu wist ik het weer. Hij kwam in pikorde vlak na Lutske, net voor of na mij. Noodgedwongen zat hij geregeld naast haar; de klas wist fijntjes de overige onbezette plaatsen te barricaderen. Hij vertelde over zijn afgebroken studie en dat hij bij zijn gebrekkige moeder woonde. En meer over zijn leventje dat niet zo liep als het lopen moest. Ik deed mijn best maar het viel me zwaar om alles wat hij vertelde op te nemen. Hij had, zonder zich daarvan bewust te zijn, Lutske bij mij weer tot leven geroepen. Ik keek onwillekeurig naar de entree en liet mijn blik nog eens rondgaan langs de klasgenoten die ik al had begroet. Ze was er niet. Nog niet in ieder geval. Ik schatte de kans dat ze nog zou komen, telde snel het aantal aanwezigen. Ongeveer driekwart van onze vroegere klas; een flink aantal, dacht ik.

En jij? ving ik nog net op.

Ik? O, ik werk in de automatisering. Ontwerpen van productieprocessen en dat soort dingen. (En jij dan? kon ik nog net inslikken, toen ik besepte dat hij dat misschien al had verteld.)

Ja, zoiets had ik al gedacht; je was altijd een bolleboos in wiskunde en natuurkunde, reageerde hij vriendelijk.

Ach jongen, ik een bolleboos? Ik schoof steeds vlak langs het randje tussen vijven en zessen!

Nou, dat was dan vast omdat je toen liever lui was dan moe. Ik zat voor die vakken meestal flink onder dat randje. Met alle gevolgen van dien: een extra examenjaar.

Ja, dat herinner ik me nog. Je leek niet in het minst aangedaan toen. Heb ik gelijk?

Nee, allesbehalve; ik hoorde er toen helemaal niet meer bij. Gespeelde vrolijkheid... Nog eens opnieuw een vreemde klas. Zijn glimlach smolt weg. Er was nog een groepje deelnemers binnengekomen. Een grote man en twee vrouwen die me geen van allen bekend voorkwamen. Jacques rekte zijn hals op een manier die hem typeerde.

Kom, we gaan Hans en Julie begroeten!

Verbaasd over zijn herinneringsvermogen zette ik mijn kopje neer en liet me door Jacques naar het drietal bij de entree loodsen. Hans en Julie; wie was de derde? Misschien de koffiejuffrouw? Ik probeerde me te herinneren aan Lutske. Hoe zag ze er toen uit en hoe zou ze er nu uitzien? Peperkleurig lang haar toen, meende ik me te herinneren. Een ondefinieerbare opwinding maakte zich van me meester en verbaasde me. Ik was niet wat je noemt verliefd op haar geweest. Ze had me hooguit een paar keer doen huiveren met de duistere, dwingende kilheid die ze in haar bijzondere ogen kon leggen. Met de verplichting, haar aan te kijken en te zwijgen wanneer zij dat eiste. Ik herinnerde me wel de vleug van schoonheid die daarin besloten lag. Een boze versie van Assepoester, verborgen achter haar slaafse gestalte, een nietszeggend en niet echt verzorgd uiterlijk. Niet in het minst aantrekkelijk of sympathiek. Maar toch.

Hallo Hans, leuk je weer te zien! Hoi Julie! Jullie zijn niets veranderd de laatste twaalf jaar! Jaques begroette de twee uitbundig handenschuddend. Hans herkende ik aan zijn stem. Ik gaf hem een voorzichtige hand terwijl Jaques Julie joviaal met drie kusjes begroette. Ik liet het bij een hand toen ik de gespannenheid van Julie voelde. Ze hield me vriendelijk op afstand en keek me vorsend aan.

Joost? raadde ze na een poosje terwijl ik naar een houding en woorden zocht.

Ik weet niet meer hoe en waarover we daarna converseerden. Wel, dat ik onrustig over de schouders van de late binnenkomers heen de entree in de gaten hield. *Waren jullie niet met je drieën binnengekomen?* waagde ik nog, maar ik leek de enige die dat had opgemerkt.

Het was niet moeilijk, me min of meer ongemerkt aan het gezelschap te onttrekken. Jaques dirigeerde Hans en Julie verder de zaal in alsof ze dikke vrienden waren.

De overtuiging dat er nog een vrouw in de entree was verschenen dreef me naar de uitgang. De garderobejuffrouw knikte vriendelijk en vroeg of ze me ergens mee van dienst kon zijn. Ik schudde nee en bedankte. *Even een luchtje scheppen.*

Het gebouw, opgetrokken in historisch landelijke stijl, stond aan een stille weg aan de rand van het veen, op het uitgangspunt voor bos- en veenwandelingen in meerdere richtingen. In de weekenden zat het er vol met wandelaars en andere theedrinkers. Door de week deed het dienst als conferentieoord of werden er familiefeesten gehouden. De tarieven hingen discreet ingelijst in de vestibule. De onderste regel meldde *op woensdag gesloten* en dat je met bijzondere vragen kon bellen. Voor de deur vertrok net het busje van *RD Catering*, waarschijnlijk de leverancier van het koud buffet, dat ons te wachten stond.

Op de parkeerplaats telde ik een stuk of twintig auto's. Kleine en oude, grote en nieuwe. Ze hadden het verschillend ver geschopt, mijn voormalige klasgenoten. Lutske was nergens te bekennen.

Even speelde ik met de gedachte om stilletjes te vertrekken, maar ik deed het niet. Even later liep ik met mijn ziel onder de arm de zaal weer binnen. Ik zocht verlegen naar iets of iemand die me een aanknopingspunt zou kunnen bieden en die ik zou kunnen aanspreken. Jacques van Doorn maakte druk gesticulerend deel uit van een grotere kring. Toen ik binnen zijn blikveld kwam, nodigde hij me uitbundig uit, erbij te komen. Hij maakte met groot gemak een plaatsje voor me vrij en zorgde voor een schijnbaar pijnloze aansluiting. *Jongens, hier weet Joost alles van. Die verhalen over Pompeje. Die kon niet van de meisjes afblijven. Ik dacht, dat Tineke een van de slachtoffers was,*

maar zij was het niet, zegt ze. Hij gebaarde in de richting van de blozende jonge vrouw die dus Tineke was, maar die me in niets bekend voorkwam. Tineke was, zoals later bleek, een van de mooiste meisjes van de klas.

Ik kan het me niet meer herinneren. Volgens mij was het een van de vele sprookjes die de ronde deden.

Was ik maar naar huis gegaan, dacht ik toen. Ik kreeg het warm.

Hoe heette die wonderlijke meid uit de Windestraat ook al weer? begon Jaques nu. Hij keek mij vragend aan. Ik begon te zweten. En toen gaf ik me laf over: *Lutske of zoiets...*

Ja! Lutske Rietveld! Jaques wist het weer.

Rietdijk, verbeterde ik hem om maar iets te zeggen.

Ja, die was het. Ze is toch niet hier hè? Hij rekte zijn nek uit en scande met samenzweerderige blik boven de aanwezigen uit de zaal af. Jaques, de zwakste van de klas van toen. Hij voelde zich sterk, verheven boven de meest kwetsbare die er ook nog eens niet bij was. Een volwassen man nu van mijn leeftijd. Mensen zijn om te kotsen.

Wie weet er het fijne van? Jij, Joost... Je nam het steeds voor haar op als ze wel eens een beetje werd gepest... Toch?

Ik moest inmiddels een boei hebben gekregen. Begon inwendig te koken en ging over tot de aanval: *Ja, het waren niet allemaal van die helden zoals jij, Jaques!* Ik draaide me om en verliet de kring. Waarheen? De koffietafel. Toen ik daar seconden later zocht naar een schoon kopje stond Tineke ineens naast me. Ze had zich ook losgemaakt van de kring.

Trek het je niet aan, Joost. Het zijn altijd de grootste helden die zich afzetten tegen de weerlozen om zelf te groeien. Ik heb het allemaal wel zien gebeuren. En toen ook wel op mijn manier de grootste lefschoppers voor schut gezet. Ze liepen vaak achter me aan te geilen en stoer te ginnegappen. Vooral die opschepper van Duivenvoort, weet je nog? Hij deed het op een andere manier, meer gentleman like, maar toch. Ik heb hem een keer een stevig knietje gegeven voor de ogen van die slapjanussen om hem heen. Zijn kameraden applaudisseerden. Daarna liep hij altijd met een grote boog om me heen.

Van Duivenvoort, ja, die blonde patser met zijn rijke vader... Is die hier trouwens?

Ik denk het niet. Maar misschien zit hij toch tussen een van die kale en halfkale koppen. Nee, waarschijnlijk niet, ik zou zijn ogen herkennen. Het was best een knap jong. Maar zo ondraaglijk arrogant.

Ik bood Tineke aan, ook voor haar een kopje in te schenken en kweet me dankbaar van die taak. Twee kopjes, lepeltjes, koffie. Melk? Suiker?

Heb je nog wel eens van Lutske gehoord? Ik schudde nee. Moest ze nu wel of geen melk?

Ze was bijzonder. En eenzaam. Een beetje verwaarloosd, omdat ze het allemaal alleen moest doen thuis zonder moeder. Maar een echte schoonheid. Vond je niet?

Ik zweefde tussen ontkenning en dankbaar ingaan op wat er in mij zo plotseling weer was opgerakeld. Ik koos voor de openheid.

Ja, heel bijzonder. Ik dacht aan het begin even dat ik haar zag binnenkomen, maar ze bleek er niet te zijn. Raar.

Tineke luisterde.

Ik ben na de diploma-uitreiking naar haar huis gegaan en heb haar gefeliciteerd. Maar ze gooide de deur voor mijn neus dicht. Ik was knap gekwetst en heb jaren niet meer aan haar gedacht. Maar toen ik haar daarnet dacht te zien, was ik weer helemaal terug. Ze was niet normaal maar ze intrigeerde me grenzeloos.

Heb je haar adres?

Nee, maar...

Je hebt een relatie en je wilt het niet?

Nee niet echt. Ik ben nog vrij.

Vraag het dan aan Hendrik, die heeft alle uitnodigingen verstuurd. Hij heeft de lijst vast wel bij zich.

We praatten over haar leven, haar huwelijk met een kennelijk geslaagde accountant, en haar moederschap. Twee leuke kindjes. Ze liet me trots de foto's zien. Jaques meldde zich niet meer.

Toen werden we opgeroepen voor het officiële gedeelte van de reünie. Iedereen moest zijn zegje doen en dat bood voldoende privacy en rust om het feest letterlijk uit te zitten. Ik zelf kon mijn verhaal kort houden in de wetenschap dat niemand zich voor mij interesseerde. Dat was wederzijds. Ik had niks met deze mensen. Maar het koud buffet

dat tussendoor werd geserveerd bleek zo bijzonder dat ik bleef tot het eind.

Pas in de auto schoot me te binnen dat ik Hendrik niet om haar adres had gevraagd. Ik zapte net zo lang op de autoradio totdat ik een voldoende melancholieke zender te pakken had, draaide het volume op en keerde op de automatische piloot huiswaarts.

Wie had trouwens de reünie georganiseerd? vroeg ik me zo maar ineens af. Ik had er niemand over gehoord en er niemand naar gevraagd. Had er een afzender op de uitnodiging gestaan? Dagmar, die had er wel iets mee van doen. Ik probeerde me haar achternaam te herinneren. Vergeefs. Maakte niet uit, ik zou ze toch nooit meer zien, dat stel.

Ik stond voorgesorteerd om linksaf de Parkweg in te slaan. De rij rechts begon te rijden. Een blauwgrijs busje met wat schrammen op de linkerflank passeerde en sloeg af de singel in, gevolgd door een grommende, stinkende vrachtwagen die een wolk zwarte rook over me uitbraakte.

Een paar minuten later, toen ik mijn auto achter het politiebureau geparkeerd had, dook het beeld van de bestelbus weer op die me rechts gepasseerd was richting singel. Nog een paar seconden en ik kon hem weer thuisbrengen: *RD Catering*, de leverancier van de koude hapjes voor onze reünie een paar maanden eerder. En die gedachte bracht me op slag terug op het pad van Lutske. Een ringvormig pad met haar onzichtbaar en onbereikbaar in het middelpunt bedacht ik. En hoe sneller je rondjes reed, hoe sterker de middelpuntvliedende kracht.

Ik was net de straat overgestoken toen ik me afvroeg of ik, in gedachten verzonken, de auto wel had afgesloten. Ik keerde om en verbaasde me erover hoe druk het hier was. Bij het oversteken had ik daar niets van gemerkt. Een vorm van slaapwandelen bij klaarlichte dag.

Haar ogen waren na al die jaren stukje bij beetje weer uit de krochten van mijn geheugen tevoorschijn gekomen. Maar niet de uitdrukking op haar gezicht in de smalle opening tussen de verwaarloosde voordeur en het kozijn. Daarvan was niet meer dan een schim over en hoe meer ik me erop concentreerde, hoe vager die werd. Was ze gewoon bot afwijzend? Of had ik iets van angst en onzekerheid bespeurd? Waren haar pupillen samengetrokken toen ik naar het hondje vroeg? Had ik een flits van het dwaallicht langs zien waaien? Kon ze echt haar kille aanzien in- en uitschakelen?

Net als de oversteek over de drukke straat bleek ik inderdaad het afsluiten van de auto te hebben gemist. Ik sloot hem af en vervolgde mijn dagdroom. Terug naar de laatste klassen van de lagere school, waar ze voor het eerst opdook. Ze werd niet geaccepteerd. Er was iets met haar ouders, maar wat precies wist niemand. Ze ging samen met ons naar de middelbare school maar bleef verschanst in haar eigen hoekje. In de tweede of derde kwam de rector ons plechtig meedelen, dat we Lutske voor enige tijd niet meer op school zouden zien. Haar

vader was overleden en ze was helemaal alleen, een volle wees. Ze moest het leven weer op zien te pakken en wennen aan haar nieuwe ouders. Dat kon wel enige tijd duren. Als ze weer terugkwam moesten we vriendelijk voor haar zijn.

Lutske bleef lang weg. Wel drie maanden. De volwassenen praatten achter voorgehouden hand over de Rietdijks. Van medelijden bleek niet veel. De leerlingen fantaseerden over wat er precies zou zijn voorgevallen. De politie zou er aan te pas zijn gekomen. Boze geruchten deden de ronde. Ik liet die geruchten de revue passeren. Vader Rietdijk zou er meerdere relaties op na hebben gehouden. Uit twijfelachtig milieu. Hij zou nooit hebben gewerkt en gokschulden hebben. Zijn vrouw zou zichzelf daarom uit de wereld hebben geholpen. Maar er waren ook andere versies. Vooral na het verongelukken van het jongere kind werd er gefluisterd dat Lutske er mee te maken zou hebben gehad. Krankzinnig.

Het Van Heekplein was al meer dan een jaar lang één grote bouwput. Achter honderden meters lange bouwhekken gaapte aan één kant het enorme gat voor de aanstaande parkeergarage, links groeide het casco van het nieuwe casino en de Bijenkorf en rechts waren gele stalen monsters puin aan het verplaatsen. Aan de overkant, klein en bescheiden, achter hekken en schuttingen het oude winkelfront met daarachter, al even bescheiden, de karakteristieke blauwe torenklok van het gemeentehuis. In Dagblad Tubantia had ik kort daarvoor gelezen hoe het nieuwe stuk centrum er uiteindelijk zou gaan uitzien en ik probeerde me met samengeknepen oogleden het toekomstige stadsbeeld voor te stellen. Beide handen om de staven van het hek voor me. *RD Catering, Enschede, telefoon 053... Riet-Dijk?*

Je bent gek, zei ik hardop tegen mezelf en zette me af tegen het hek om mijn wandeling voort te zetten en mijn boodschappen af te handelen. Thuis zou ik de gele gids pakken en het telefoonnummer opzoeken. En dan bellen met een smoes. Of de volgende dag bij RD aanbellen.

De man die opendeed herkende ik aan de stem van de telefoon. Hij had een mediterrane accent. Italiaan, vermoedde ik. Hij nodigde me vriendelijk uit om binnen te komen en liep voor me uit een klein maar smaakvol ingericht kantoor in. Het was niet bepaald nieuwbouw. Een hoekje van een oud fabriekspand, één van de nog niet gesloopte bouwsels in dit oude industriegebied. Overal in de omtrek werd er gebaggerd en bouwrijp gemaakt.

Op een lage design-mappenkast stond een glimmend espresso apparaat. Een groen lampje en licht gesis gaven aan dat het in bedrijf was.

Wilt u kopje espresso?

Ja, graag, zei ik zo overtuigend mogelijk. Hij nodigde me met een gebaar uit, plaats te nemen op een van de twee kleine designfauteuils. Terwijl hij bezig was met het apparaat en de kopjes stelde ik een eerste brandende vraag: *doet u dit in uw eentje?*

Alleen? Nee, met twee mensen. De baas en mij. Wij moeten nog opbouwen. Nu twee jaar. Gaat goed. De baas is specialist, heel veel verstand van koken.

U komt uit Italië? Hij knikte en zette een kopje met pikzwart nat voor me neer op de kleine koffietafel. *Asjeblief.* Hij nam zelf plaats op de andere fauteuil.

Dank u. En is uw baas ook Italiaan?

Nee, baas is uit Nederland. Heel knappe vrouw. Van universiteit. Een vrouw? riep ik met nauwelijks bedwingbare opwindning.

Ja. Is specialist in bijzondere smaken. Manier van koken met speciale apparaten en ingrediënten. Heet moleculair koken.

En mevrouw de baas heeft daarvoor gestudeerd?

Nee, niet precies maar wel mee te maken. Biologie of zo.

En mevrouw komt uit Nederland? Het bloed steeg naar mijn hoofd.

Ja, mevrouw Rietdijk. Heeft mij gehaald uit New York, uit bekende restaurant van mijn oom. Ik heb zelfde naam als hij: Domenico.

Het was eruit. Zonder directe vraag. Nu gold het mijn onrust te camoufleren en schijnbaar neutraal meer boven water te halen.

Domenico. Is dat de D in RD Catering?

Ja.

En mevrouw heeft de naam van haar man?

Domenico schudde zijn hoofd. Nee, ze was niet getrouwd. Hij schoof een grote map naar het midden van het tafeltje en sloeg die open. Hij wilde ter zake komen. En ik had me niet echt voorbereid op een serieuze overeenkomst. Domenico begon kleurige plaatjes van gerechten aan te wijzen en uit te leggen wat er zo bijzonder aan was. Hij legde enthousiast uit dat bijvoorbeeld dichtschrœien van vlees onzin is en dat een biefstukje daarna net zo lek is als voorheen. Je moest het drie dagen lang bij maar vijftig graden en onder vacuüm verwarmen. Ik volgde hem nauwelijks toen hij uitwijdde over eiwitten, bindweefsel, enzymen, emulsies, protease, schuimen, nevels en stikstof. Er school meer kennis in deze man dan je in eerste instantie zou denken vanwege zijn accent.

Intussen zocht ik naar een uitweg. Ik was niet echt van plan om een duur buffet te bestellen. Hoewel de bijdrage voor de reünie maar bescheiden was en het dus wel eens zou kunnen meevallen. Iets verzinnen en dan vertrekken met de boodschap dat ik het nog zou overleggen om vervolgens niets meer van me te laten horen kon niet. Ik wilde Lutske nog eens ontmoeten - *mevrouw de baas* - en nog niet te kennen geven dat ik haar waarschijnlijk kende. Ze zou me weer kunnen ontwijken. Mijn naam? Ik zou een andere naam kunnen opgeven en mijn mobiele nummer.

Wilt u koud of warm buffet? En hoeveel personen? Hij hield een pen boven de regels van een orderboekje, klaar om te schrijven.

Ik heb al eens van het koud buffet geproefd en ik was enthousiast.

Koud dus?

Ja, laten we daar maar van uitgaan. Maar ik weet nog niet voor hoeveel personen.

Ongeveer?

Man of tien, schat ik.

Hij zou nu moeten vragen bij welke gelegenheid ik had geproefd en dan lag ik al bijna op een presenteerblaadje. *Jaques van Doorn* moest het maar worden. Een andere naam schoot me niet te binnen. Een leugentje voor het goede doel. Ik wist al bij voorbaat, dat ik er mee tegen de lamp zou lopen. Maar later zou ik het kunnen uitleggen.

Bij biologie moesten we een dood visje uit elkaar pulken en ontleden. Dat deden we in groepjes van twee of drie scholieren. Luts zat er, zoals meestal, in haar eentje voor. Ze bleef steeds toevallig over.

Van moleculair koken was in die dagen nog geen sprake, maar haar interesse in de gedode materie moest groot genoeg zijn geweest om het zelf uit te vinden. Ze was een matige leerling, omdat ze zich niet al te erg voor de school inspande. Net als ik, liever lui dan moe dacht ik altijd. Maar misschien waren het ook wel de moeilijke omstandigheden thuis. Voor biologie scoorde ze in ieder geval bijzonder hoog. De bioleraar was ook de enige waarmee ze regelmatig meer woorden wisselde dan de hoogstnodige. Ook na de les hadden ze elkaar geregeld iets te vertellen.

De vissenlijkjes hadden al minstens een halve dag in een plastic doos op de vensterbank in de zon op onze operaties liggen wachten. Terwijl wij met opgetrokken neuzen en vieze gezichten het meurende klusje oppervlakkig klaarden was zij schijnbaar intens gefascineerd door wat er op het vloeiblad voor haar en op het glaasje onder de microscoop lag. Ze schroomde niet om de organen tussen haar vingers te nemen, er aan te ruiken en, als ik het goed had gezien, er zelfs aan te likken. Een manier van werken om dingen te ontdekken die voor anderen eeuwig verborgen zullen blijven, maar dat moest je dan wel echt willen.

Terwijl wij elkaar na de les verdrongen bij de wasbakken en vochten om de schaarse zeep was zij onderweg naar de klas.

Ik dacht even met een rilling terug aan het koud buffet tijdens de reünie, dat misschien door haar handen was gegaan. Maar het waren kleine delicatessen die er mooi uitzagen en ik was er niet ziek van geworden. Ik werd bovendien getroost door de herinnering aan het vlekkeloze kantoortje van RS Catering, de frisse geur van schoonmaakmiddelen en het glanzende apparaat met roestvaststalen cilinders, buizen, knoppen en kranen in het halletje voor de deur met *Geen toegang voor onbevoegden*. Zeker voor de hygiënische fabricage van emulsies, schuimen en nevels. Mijn vader begon volgens mijn moeder ook pas op zijn zestiende regelmatig te douchen en zijn nagels te verzorgen. En hij is een keurige man geworden. Maar niet echt oud.